

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาถึงความคิดและวิธีการเผชิญความเครียดของครอบครัวที่ให้การดูแลผู้ป่วยเอดส์

3.1 ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นครอบครัวที่ให้การดูแลผู้ป่วยเอดส์ ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น โดยกำหนดหลักเกณฑ์ของประชากรดังนี้

- 1) เป็นบุคคลที่ผู้ป่วยระบุว่า มีบทบาทในการให้การดูแลผู้ป่วยมากที่สุดในขณะเจ็บป่วย อาจเป็นสามี ภรรยา บิดา มารดา พี่ น้อง ฯลฯ
- 2) ทราบว่าผู้ป่วยเป็นเอดส์
- 3) มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถสื่อสารได้เข้าใจ
- 4) ผู้ป่วยและครอบครัวยินยอมและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครอบครัวที่ให้การดูแลผู้ป่วยเอดส์ซึ่งมีลักษณะตามประชากรที่กำหนด ที่มาดูแลผู้ป่วยเอดส์ที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ระหว่างเดือนธันวาคม 2538 ถึงเดือนมีนาคม 2539 ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งสิ้น 54 ครอบครัว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 หมวดคือ

1.1) ข้อมูลทั่วไปของครอบครัวที่ให้การดูแลผู้ป่วยเอดส์ ได้แก่ อายุ เพศ ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ภูมิลำเนาปัจจุบัน ศาสนา สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ การรับรู้ภาวะสุขภาพ การมีโรคประจำตัว การอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับผู้ป่วย ลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระยะเวลาตั้งแต่ทราบว่าผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีถึงปัจจุบัน และ ระยะเวลาที่ให้การดูแลผู้ป่วย

1.2) ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ ระยะเวลาตั้งแต่ทราบว่า

ติดเชื้อเอชไอวีถึงปัจจุบัน พฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรค การวินิจฉัยโรค ลักษณะครอบครัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเครียด เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษารวบรวมจาก หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสบการณ์การเยี่ยมครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวป่วยด้วยโรคเอดส์ โดยยึดตามแนวคิดของ Lazarus และ Folkman(1984) ประกอบด้วยข้อคำถาม 16 ข้อ มีลักษณะการวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งความรุนแรงของความเครียดเป็น 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

- ไม่มีความเครียด หมายถึง เหตุการณ์นั้นไม่ทำให้รู้สึกคับข้องใจ หนักใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจ ให้คะแนน 1 คะแนน
- เครียดน้อย หมายถึง เหตุการณ์นั้นทำให้รู้สึกคับข้องใจ หนักใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจน้อย ให้คะแนน 2 คะแนน
- เครียดปานกลาง หมายถึง เหตุการณ์นั้นทำให้รู้สึกคับข้องใจ หนักใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจปานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน
- เครียดมาก หมายถึง เหตุการณ์นั้นทำให้รู้สึกคับข้องใจ หนักใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจมาก ให้คะแนน 4 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบประเมินวิธีการเผชิญความเครียด เป็นแบบประเมินที่ดัดแปลงจาก เครื่องมือประเมินวิธีการเผชิญความเครียดของ Jalowiec (1979) มีจำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้

- 1) วิธีการเผชิญความเครียดเน้นด้านอารมณ์จำนวน 22 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1 ถึงข้อ 22
 - 2) วิธีการเผชิญความเครียดเน้นการแก้ปัญหาจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 23 ถึงข้อ 30
- มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งความถี่ของการใช้วิธีการเผชิญความเครียดเป็น 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้
- ไม่เคย หมายถึง ไม่ได้ใช้วิธีนั้นในการจัดการกับความเครียด ให้คะแนน 1 คะแนน
 - นาน ๆ ครั้ง หมายถึง ได้ใช้วิธีนั้นนานๆครั้งในการจัดการกับความเครียด ให้คะแนน 2 คะแนน
 - บ่อยครั้ง หมายถึง ได้ใช้วิธีนั้นบ่อย ๆ ในการจัดการกับความเครียด ให้คะแนน 3 คะแนน
 - ทุกครั้ง หมายถึง ได้ใช้วิธีนั้นทุกครั้งในการจัดการกับความเครียด ให้คะแนน 4 คะแนน

3.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 การหาความตรงตามเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบจำนวน 7 ท่านดังนี้

1) จิตแพทย์	1 ท่าน
2) อาจารย์พยาบาลด้านการพยาบาลจิตเวช	1 ท่าน
3) อาจารย์พยาบาลผู้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับความเครียดและการเผชิญความเครียด	2 ท่าน
4) อาจารย์พยาบาลที่เคยมีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยเอดส์	1 ท่าน
5) พยาบาลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยเอดส์	2 ท่าน

3.3.2 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ

หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว ผู้วิจัยได้รับปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเครื่องมือไปทดลองใช้ในครอบครัวที่ให้การดูแลผู้ป่วยเอดส์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย แล้วนำมาคำนวณหาความเที่ยงดังนี้

1) แบบประเมินความเครียด

1.1) คำนวณหาค่าความคงที่ภายใน โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach Coefficiency) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.83

1.2) คำนวณหาค่าความคงที่ภายนอก โดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำ ด้วยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง เก็บข้อมูลครั้งที่สองห่างจากครั้งแรก 24 ชั่วโมง แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.82

2) แบบประเมินวิธีการเผชิญความเครียด

2.1) คำนวณหาค่าความคงที่ภายนอก โดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำ ด้วยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง เก็บข้อมูลครั้งที่สองห่างจากครั้งแรก 24 ชั่วโมง แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.92

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

- 1) ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลและหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น
- 2) แนะนำตัวเอง ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการเก็บข้อมูลกับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย 4ก. 4ข. 4ค. อุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน 2

อุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน 3 โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย อายุรกรรมชาย และ อายุรกรรมหญิง โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองดังนี้

3.1) ผู้วิจัยศึกษาประวัติของผู้ป่วยเอดส์จากแฟ้มประวัติของผู้ป่วย หากผู้ป่วยเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ (ถือเกณฑ์ตามนิยามผู้ป่วยโรคเอดส์ของกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ.2536) และทราบว่าตนเองเป็นเอดส์ จัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรค จากแฟ้มประวัติการรักษาของผู้ป่วย

3.2) ผู้วิจัยเข้าแนะนำตัวกับผู้ป่วยในกรณีที่ยังไม่มีญาติมาเยี่ยม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การทำวิจัยและซักถามถึงการรับทราบโรคของครอบครัว หากผู้ป่วยบอกว่าครอบครัวของตนทราบว่าตนเป็นเอดส์และยินยอมที่จะให้สัมภาษณ์ครอบครัว ผู้วิจัยให้ผู้ป่วยระบุถึงบุคคลที่ให้การดูแลผู้ป่วยในขณะเจ็บป่วยมากที่สุด นัดแนะเวลาในการสัมภาษณ์ครอบครัว ตลอดจนสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย

3.3) ผู้วิจัยไปพบครอบครัวของผู้ป่วยตามเวลาที่นัด แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ สอบถามความยินยอมและความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล หากไปตามนัด 2 ครั้งแล้วไม่พบ ผู้วิจัยคัดออกจากการเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4) หากครอบครัวของผู้ป่วยยินยอม และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล นำกลุ่มตัวอย่างไปยังสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีสมาธิในการให้สัมภาษณ์

3.5) ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามข้อความในแบบสัมภาษณ์ เริ่มต้นจากข้อมูลทั่วไป ตามด้วยแบบประเมินความเครียด และแบบประเมินวิธีการเผชิญความเครียดตามลำดับ

4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมืออีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปคำนวณโดยความถี่ และ ร้อยละ

2) ความเครียดของครอบครัวที่ให้การดูแลผู้ป่วยเอดส์คำนวณโดย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิธีการเผชิญความเครียดของครอบครัวที่ให้การดูแลผู้ป่วยเอดส์ คำนวณโดยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน